

One of my favorite metaphors in learning is the “Archimedean point”. Archimedes taught that given an infinitely long lever, he could move the world, so long as he and his fulcrum were outside the world. In philosophy, this is a metaphor for a position of true objectivity; but I prefer to use it to describe the immovable intellectual, moral, etc. positions from which a person evaluates everything they learn or experience. These are the givens of a posek’s world, and they teach you more about their vision of Halakhah than the contingent analysis they offer of any given text or issue.

In the attached and translated teshuvah, dated 22 Iyyar 5719, Rav Moshe Feinstein zt”l was asked whether it was permitted at weddings to sing the songs of a composer who had over time fallen into religiously objectionable habits. Here, to my mind, are the givens with which Rav Moshe approaches the issue:

- a) There is no religious objection to using the secular intellectual discoveries of evil people, or to mentioning the discoverers by name when doing so (I hasten to add that this does not relate directly to the question of discoveries made by means of or in the course of highly unethical behavior)
- b) We do not allow a person’s eventual sins to wipe out all memory of their earlier virtues, nor do we assume that their eventual fall was implicit in all their earlier actions.

Now in addition to the given principles, a posek is likely to have in mind a set of primary texts that must be accounted for. Other texts may emerge, and be seemed significant or irrelevant, in the course of thought and discussion, but the analysis will likely be evaluated by how well it explains the initial set. Here I think the key texts are

- 1) Mishnah Avot 4:20 (this week’s perek, and a reason I chose to present this teshuvah this week) quotes a statement from Elisha ben Abuya, even though Talmud Chagigah tells us that he apostasized and was thereafter cited only as “Acher” = “Other”.
- 2) A Torah Scroll written by an apostate must be burnt rather than used.

On the basis of those texts and givens Rav Moshe concludes that the imperative to “have the name of the wicked rot”, and therefore not to cite the works of the wicked when they are recognizable, only applies to sacred matters, and even then only to works produced during a time when they were (already) wicked.

This leaves him with two undecided issues regarding the actual case:

- A) Is a tune sung at weddings a “sacred matter”? Does the choice of lyrics matter?
- B) What standard of “wickedness” generates a ban on publicizing sacred works?

Rav Mosheh tends to believe that wedding tunes are not sacred, regardless of lyrics, and that the standard of wickedness is quite high, comparable to the apostasy or heresy necessary to require burning a Torah scroll.

It must be noted that Rav Moshe very much avoids the question of whether tunes sung in shul are “sacred matters” for this Halakhic purpose. He also does not address the status of someone who commits serious interpersonal crimes, or the weight one should give to the possible presence of victims in the audience when one sings, whether at weddings or in shul. Nor does he address a situation in which singing the tunes is part of a general attempt to exalt the composer, such that even nonsacred contexts contribute to the composer’s cachet in sacred contexts.

Finally, Rav Moshe distinguishes between the legal standard and the standard for the *ba’al nefesh*, the religiously sensitive individual. My sense is that the additional circumstances raised in the preceding

paragraph are sufficient to make it desirable for a baal nefesh to avoid singing the songs in public contexts, and that it would be best for communities not to exclude such baalei nefesh by making those tunes standard.

Shabbat shalom

Aryeh Klapper

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן צו

בדבר ניגונים שעשה אדם כשר שאחר זמן נתקלקל וסני שומעניה אם יש לנגנם על חתונת כ"ב אייר תשי"ט. מע"כ ידידי מהר"ר שמואל דישון שליט"א .

בדבר אחד שהיה בן תורה בחזקת כשרות כמה שנים והוא מנגן שעשה ניגונים על שירי קדש ולשיר לחתונות והורגלו כמה בני תורה לזמר אותם בשמחות של מצוה ועתה אין שמועתו טובה שמכנס בחורים ובתולות יחד ומזמר לפניהם, ושואל כתר"ה אם מותר עתה לזמר בניגוניו שעשה תחלה כשהיה בחזקת כשרות. לע"ד איני רואה בזה שום איסור מכיון שהם ממה שעשה בכשרותו.

וראיה

שהרי מצינו בתקנות יוחנן כהן גדול שנקראו על שמו במתני' סוף מע"ש ובפ' עגלה ערופה בסוטה ויש שסוברין שהוא זה ששימש שמנים שנה בכהונה גדולה ולבסוף נעשה צדוקי עיין במלאכת שלמה במע"ש שם,

ואף ששם לא היה אפשר לבטל התקנות הגדולות שתיקן ונתקבלו בישראל ונעשו הלכות קבועות, מ"מ לא הי"ל לקרא אותם על שמו אלמא דכיון שתיקן אותם בכשרותו יש לקרא על שמו אף שעתה הוא רשע ומין כיון שנקרא על השעה שהיה כשר .

איברא שהרמב"ם רפ"ט ממעשר כתב שהוא יוחנן כהן גדול שהיה אחר שמעון הצדיק וכתב הכ"מ לאפוקי שלא נאמר שהוא אותו יוחנן כ"ג שנעשה צדוקי לבסוף, מ"מ מסתבר שאינו משום שסובר הרמב"ם שהיה אסור לקרא על שמו אם היה אותו יוחנן כ"ג שנעשה צדוקי לבסוף, שאין לנו לעשות מחלוקת בחנם' וא"כ מדידהו נשמע שגם הרמב"ם יודה שמותר לקרא על שמו מה שתיקן בכשרותו, אלא שידוע מאיזה מקור שהיה זה יוחנן כ"ג הקודם לזה שנעשה צדוקי. וגם הא מצינו מאמר באבות פ"ד מ"כ מאלישע בן אבויה אף שהוא לו זכרון גדול והוא משום דאמר זה בכשרותו .

ולבד זה הא מוכרח כן דהא כל המקור לאסור הוא לטעם הרמב"ם בס"ת שכתבו מין שישרף שהוא כדי שלא להניח שם לאפיקורסים ולא למעשיהם,

והא זה ברור שבנעשה מומר אחר שכתב הס"ת היא כשרה ממש אף לקרות בו עיין בפ"ת יו"ד סימן רפ"א סק"ב אלמא דכיון שכתב כשהיה בכשרותו הוי הנחת השם לזמן כשרותו שלזה ליכא קפידא. ואין לדחות דבכתב בכשרותו הרי קידש את השמות שהיה אסור לשרוף אף בכתבו מין כדמשמע שם ברמב"ם, דמ"מ היה לן לפסול ולהצריך גניזה, אלא צריך לומר דכיון שהנחת השם הוא לזמן כשרותו ליכא קפידא גם להרמב"ם.

ולכן גם בעובדא זו הניגונים שעשה כשהיה בכשרותו שאף אם נימא שיש בזה ענין הנחת השם לעושה הניגונים אין לאסור דהרי הוא הנחת השם על זמן כשרותו שליכא קפידא בזה ומותר. ואף לבני תורה ובעלי נפש אין מקום להחמיר .

ובעצם מסופקני אף בהניגונים שעשה אחר שסני שומעניה, אם הם ניגונים כשרים שאין בהם קלות שראוין לנגנם, אם יש לזה ענין הנחת שם למעשה רשעים, דמסתבר דרק בעיני קדושה ככתיבת ס"ת שהוא חשיבות הנחת שם בדבר קדושה הוא אסור להרמב"ם אבל בעיני חול אין בזה שום חשיבות במה שיהיה שמם עליהם ואין לאסור. וכמו שפשוט שמותר להשתמש וגם לקרא שמם על עניני חדוש ברפואות ומאשינעס /ומכונות/ וכדומה אלמא דרק בעיני קדושה הוא גנאי להניח שם לאפיקורסים ולא בעיני חול. וא"כ גם הניגונים הם עניני חול דאין להם שום קדושה ולכן אף שעשו לנגן בניגונים אלו דברי קדושה אפשר אין להחשיב שהוא הנחת שם להרשע בדברי קדושה כיון שבעצם הניגונים שחידש אין בהם קדושה. וא"כ אף ניגונים אלו שעשה אחר שסני שומעניה נמי יותר נוטה שאין לאסור לנגן בהם. אך באלו יש לבני תורה ובע"נ להחמיר כיון שיש גם טעם לאסור אף שהוא טעם קלוש .

והנה בעובדא זו שהסני שומעניה אינו בעניני כפירה אלא בעניני קלות ראש לנגן בפני בחורים ובתולות יחד שודאי אין להחשיבו כמין ואפיקורס ואף לא כמומר לתיאבון דהא רק לדבר אחד דקלות ראש ופריצות הוא עבריינ לתיאבון מסתבר שעל אדם כזה אין למילף שיהיה דין וחיוב שלא להניח שם לו ולמעשיו. ואדרבה הא ברור שהס"ת שיכתוב איש כזה יהיה כשר, ומפורש ברדב"ז סימן תשע"ד הובא בקיצור בפ"ת שם שס"ת שכתב אחד מהקראים אסור לשרוף ובעצם היה מותר גם לקרות בו רק משום שאפשר שלא נעשה כתקון חז"ל עיין שם והא במין ואפיקורס שכתבו ס"ת אף בהיה ידוע בעדים שכתבו כדין היה אסור לקרות בו להרמב"ם כדי שלא להניח שם להאפיקורסים, מטעם שחלק הרדב"ז שאף שהם בכלל הכופרים כיון שעכ"פ מאמינים בקדושת השם ובקדושת התורה אין קפידא בהנחת שמם בקדושה שמחזיקין. א"כ כ"ש שמומר לתיאבון כשמאמין בקדושת התורה שכשר לקרות בו. וכ"ש בעבריינ רק לדבר אחד לתיאבון דכשר הס"ת שיכתוב. וא"כ כ"ש הניגונים שעושה שרשאין לנגן בהם ואין להחמיר אף לבני תורה ובעלי נפש. ואם סני שומעניה גם לעניני כפירה אז הוא כדכתבתי לעיל שאלו שעשה מתחלה אין מקום להחמיר כלל ואף אלו שעשה אח"כ מסתבר יותר שאין לאסור כיון שאינם ענין קדושה אבל לבני תורה ובע"נ ראוי להחמיר, ידידו מוקירו, משה פיינשטיין

Regarding tunes written by a man in good standing who afterward became corrupt and of ill repute, if they can be sung for weddings

22 Iyyar 5719 . . .

Regarding one who had been a *ben Torah* with a presumption of propriety for some years, and he is a composer who makes tunes for holy poems and to sing at weddings, and many *bnei Torah* have become accustomed to singing them at mitzvah celebrations,

But now he is of ill repute, it being said that he brings boy and girls together and sings before them, and Your Honor asked whether it is permitted now to sing his tunes which he composed initially, when he had a presumption of propriety.

To my impoverished intellect there seems to be no prohibition here at all, Since they are from what he composed when he was upstanding.

Evidence of this is

That we find decrees of Yochanan the High Priest called by his name in Mishnah Maaser Sheni and in Talmud Sotah, and there are those who hold that this is the same one who served as High Priest for eighty years but in the end became a Sadducee . . .

And even though there it was not possible to nullify the great decrees that he decreed and that were accepted in Israel and became fixed law, nonetheless the Talmud did not need to call them by his name, so we see that since he decreed them while he was upstanding, they may be called by his name even though know he is wicked and an apostate, because it is called after the time when he was upstanding . . .

And we have also found a statement in Avot 5:20 from Elisha ben Abuyah even though this gives him great fame, because he said this when he was upstanding.

Aside from this it is demonstrably so, as the entire source for the prohibition is the reason given by Rambam regarding a Torah scroll written by an apostate that must be burnt, so that we will leave no recognition for heretics and their actions,

But it is evident that if he becomes a heretic after writing that the Torah scrolls are absolutely valid even for public reading . . .

Therefore in our case, regarding tunes . . . even *bnei Torah* and sensitive souls have no basis for stringency.

At core I am in doubt even about the tunes he composed after he developed an ill repute - if they are kosher tunes, containing no frivolity, so that it is worthwhile to play them - whether playing them contains an element of leaving a reputation for the deeds of the wicked, or not, as it seems reasonable that this prohibition applies only to issues of holiness according to Rambam, but for mundane matters there is no significance in having their names attached to them, and one should not prohibit, just as it is obviously permitted to make use of and call after their name new things in medicine or machinery and the like . . . in which case even those tunes composed after he developed an ill repute it seems more likely that there is no prohibition to perform them, but for those, *bnei Torah* and sensitive souls should be strict . . .

Now in this case the ill repute is not about heresy, rather in matters of frivolity, to perform before boys and maidens together, so that he certainly should not be considered an apostate or a heretic, nor even a 'switcher out of desire', as it is just for this one matter of frivolity and lewdness that he is a sinner out of desire, so it is reasonable that about such a person one should not learn that there is a law and obligation not to leave him or his works any fame. Quite the contrary, it is clear that a Sefer Torah written by such a person is kosher, and it is explicit in RDBZ 774 (cited in brief by Pitchei Teshuvah) that one must not burn a Torah Scroll written by a Karaite, and in principle one may read from it publicly, except that it may not have been made in accordance with Rabbinic instructions . . .